

Edebiyat bahçesinden bir meyve...

Sâdi-i Şirâzî
BOSTÂN
Seçme Hikâyeler

İÇİNDEKİLER

<i>Önsöz</i>	9
<i>Sâdî-i Şîrâzî (1182-1292)</i>	13
<i>Bostân</i>	15
<i>Sûdî-i Bosnevî (V. 1599-1600)</i>	17
<i>Bostân Şerhi</i>	21
<i>Sâdî'nin Takdimi</i>	23
<i>Kitabın Yazılış Sebebi</i>	27
Kaplana Binen Veli.....	33
Eski Elbise Giyen Padişah.....	34
Ömer Bin Abdülazîz'in (rah.) Cömertliği.....	35
Tikle ile Veli.....	36
Hâlınden Şikâyet Eden Padişah.....	37
Hudâdost ve Zalim Padişah.....	38
Başkalarını Düşünmek.....	40
Zalim Kâhya.....	41
Çaresizlere Çare Ol Ki Sana da Yardım Olunsun.....	42
Sonu Ölüm Olduktan Sonra.....	44
Dünyanın En Sağlam Kalesi.....	44

İki Cihan Padişahlığı için	45
En İyi Dost Yanlıklarını Söyleyendir	46
Ne Fakirlik Ne de Zenginlik Kalıcıdır	51
İyiliğin Karşılığı	52
Hız. İbrahim (a.s.)'in Misafiri	53
İki Faydanın Birisi	55
Herkese Ümitvar Olalım	57
İbadette Gurur Olmaz	58
Oruçtan Hayırlı İftar	59
İyilik Yap Nam Bırak	59
Çöldeki Köpek ve İyiliksever Adam	61
Gün Gelir Devran Döner	62
Şeyh Şiblî ve Karınca	64
Koyuna Takılan İyilik İpi	64
Ayaksız Tilkinin Rızkı	65
Hâtem-i Tâi'nin Cömertliği	66
Hâtem ve Yemen Padişahı	68
Hâtem'in Cömertliği	72
Çeyrek Akçenin Faydası	72
İyiliğin Mükâfâtı	74
Kötülere İyilik Yapılmaz	75
Gidecek Başka Kapı Var mı?	76
Çalışmadan Olmaz	77
Değer Bilmek Gerekir	77
Kölenin Üzüntüsü	78
Cennet mi Cehennem mi?	79
Ayaz'ın Sadakati	79
Ateşböceğinin Cevabı	81
Allah'ın Deddiği Olur	81
Allah Bes Bâkî Heves	82

Alçakgönüllü Damla.....	82
Benden Daha Kirlisi Yoktu.....	83
Bir Avuç Külden Ne Çıkar?.....	84
İkisinin de Duası Kabul Oldu.....	85
Asık Suratlı Balcı.....	87
İnsana İnsanlık Yakıştır.....	88
İyi Huyu Kötü Huyludan Öğren.....	89
Ma'rûf'un Sabrı.....	90
Önce Teslim Sonra İlim.....	92
Saraydan Kaçan Köle.....	93
Hâtem-i Asam.....	94
Ârif Böyle Yapmaz.....	95
Cüneyd-i Bağdadî (rah.)'nin Tevazusu.....	96
Hız. Ömer'in Tevazusu.....	97
Zünnûn-ı Mısırî (rah.)'nin Tevazusu.....	97
Erdebili Okçu.....	99
Akbaba ile Çaylak.....	100
Çocuğun Orucu.....	101
Sıtma Çekmek, Asık Yüzlü Görmekten İyidir.....	102
Açgözlülüğün Sonu.....	103
Bakış Açısı.....	104
Zenginliğe Özenen Kedi.....	104
Rızkı Allah Verir.....	105
Bırakıp Gidecek Olduktan Sonra.....	106
Sultan Şeyh.....	106
Sırrını Sakın Söyleme.....	107
Kendini Bilge Sanan Adam.....	108
Azududdevle'nin Oğlu.....	110
Gıybet Cehenneme Götürür.....	111
Gıybetçi.....	111

Gıybet Edilmesi Caiz Olanlar	112
Gammazlık Kötüdür	113
Feridun'un Veziri	113
İyi GörmeK	115
Beterin Beteri Var	116
Sandığın Kişi Değilim Ya Yeter!	116
Âcizin Âcizi	117
Fakih ve Sarhoş	118
Yaşlı Adam ve Doktor	118
Gençlik Ganimettir	119
Ölüye Değil Kendine Ağla	120
İpek Kefen	121
Altın Bulan İhtiyar Derviş	122
İki Can Düşmanı	124
Topraktan Gelen Ses	125
Tozdan Toza Fark Var	126
Kurt Yavrusu Besleyen Adam	127
Dost musun Düşman mı?	127
Cenneti Kim Hak Eder?	128
Bu Yolda Yalnız Yürünmez	129
Ahmak ve Harmanı	129
Allah'tan Utan!	130
Kabri Aydınlatacak Ameller	131
Allah Dostunun Duası	132
Beni Yaratan Böyle Yarattı	133
Bozulmayacak Tövbe	134
Samed ile Sanem Arasındaki Fark	134
Camideki Sarhoş	136

ÖNSÖZ

Bazı edebî eserler, topluma bir mesaj vermek gayesiyle yazılırlar. Özellikle Doğu edebiyatında bu maksadın açıkça hissedildiği pek çok metin telif edilmiştir. Bu tür eserlerin en mühim faydası, toplumun ahlaki değerlerini disipline ederek, sonraki kuşaklara örnek bir miras bırakmaktır. Bu miras, insanların hayat düsturu alması gereken, ancak dünya meşgalesi yüzünden unutilan ahlaki unsurları daima hatırlatır. Bu tarz eserlerin kullandıkları en önemli yazım tekniklerinden biri de temsili hikâyelerdir. Sâdî'nin *Bostân* isimli meşhur eseri de bu usulü kullanan edebî metinler arasında ilk sıralarda gelir.

Bostân, siyasi buhranlar içinde bocalayan 13. asır insanına, aslını ve sahipsiz

olmadığını hatırlatmak için verilen nasihatler demetidir. Eserde yer alan nasihatler, sadece kendi asrına değil insanlığın bütün zamanlarına hitap eden bir tezahürün ürünüdür. Şeyh Sâdî, zaman ve mekân gözetmeksizin geçerli olacak düşüncelerini kalıcı kılmak için hikâyeyi (tahkiye/temsil) seçmiş, böylece anlatmak istediklerini daha dikkat çekici bir zeminde ifade fırsatı bulmuştur. Müellif, öncelikle ele aldığı konuya dair nasihatlerden sonra birer ikişer hikâye ile muhatabın dikkatini çekmeyi hedefler. Böylece, toplumun temel dinamiği olan bazı kavramları çarpıcı hikâyelerle telkin eder. Şeyh Sâdî gibi bir söz ustasının bunu başardığı açıktır.

Sâdî'nin bu mühim eseri, tıpkı *Gülistân* gibi, Bosnalı Sûdî (v. 1599-1600) tarafından şerh edilmiştir. Sûdî, eserin iza-ha muhtaç yerlerini açıklamış, metni en ince teferruatına kadar değerlendirmiştir. Hikâyeleri kendine has üslubuyla Türkçeye çeviren Sûdî, yer yer şahsi yorumlarıyla okuyucuyu bilgilendirmiş, böylece metnin anlaşılabilirliğini en üst seviyeye çıkarmıştır. *Bostân*'dan özenle seçtiğimiz hikâyeleri Türkiye Türkçesine çevirirken, tespitleri hâlâ takdir edilen Sûdî'nin çeviri ve yorumları, hikâyelerin anlaşılmasına büyük katkı sağlamıştır.

Bostân'dan seçilen bu hikâyeler, İslâm dininin temel ahlaki kaidelerini bir kez daha hatırlatırken, insanoğlunun dünyayı bir imtihan yeri olarak görmesi gerektiğini ve iyiliğin kötülüğe karşı eninde sonunda galip geleceğini örnekleriyle gözler önüne sermektedir.

Prof. Dr. Özcan YILMAZ

Bostân

Seçme Hikâyeler

...

KAPLANA BİNEN VELİ

Hakikati gözüyle gören, hayatı boyunca hakikatin peşinde koşan din büyüklerinden birisi anlatmıştı. Allah dostlarından biri, bir kaplana binmiş geliyordu. Üstelik kamçı olarak elinde bir yılanı tutmuştu. Onun bu halini gören birisi:

- Ey Allah yolunun eri! Gittiğin bu yolu bana da göster! Allah için nasıl bir amel işledin de bu yırtıcı hayvanları kendine baş eğdirebildin. Nasıl oldu da mutluluk yüzüğüne kendi namını kazıdın. Yani bu mutluluğa nasıl ulaştın? dedi.

Allah dostu şöyle cevap verdi:

- Kaplan ve yılanı, fille akbabayı kendime baş eğdirebilmişsem buna şaşırmayasın! Sen de benim gibi boynunu Allah'ın hükmünden geri çevirmeyip yalnızca onun emrine boyun eğersen, her şey senin gönlünce hareket eder, hiçbir şey sana karşı gelemmez.

*Ülkesini yöneten kimse, mutlak hâkim olan Allah'ın emrine uyduğu sürece Allah da o kim-
senin koruyucusu ve yardımcısıdır.*

• • •

ESKİ ELBİSE GİYEN PADİŞAH

Bir padişah, iki yüzü de astar olan bir kaftan giyerdi.
Bunu gören biri, padişaha:

- Ey adaletli padişah! Niçin kendine Çin ipeklisin-
den bir kaftan diktirmiyorsun? diye sordu.

Padişah, o adama dedi ki:

- Bu kadarcık elbise avret yerlerini örtmek ve bedeni korumak için yeterlidir. Senin Çin ipeklisi dediğin, süs-
ten başka bir şey değildir. Süs de kadınlara layıktır, er-
keğe değil. Ben halkımdan kendimi, tacımı ve tahtımı
süslemek için vergi almıyorum. Kadınlar gibi kendimi
süsleme derdine düşersem, yiğitlik gösterip düşman-
larla nasıl savaşabilirim? Askerlerime vereceğim gani-
meti kendim için harcarsam düşmanlarla tek başıma
nasıl başa çıkarım? Evet, benim de türlü türlü hevesle-
rim, herkes gibi hayallerim var. Tahtımı ve saltanatımı
süslemeyi ben de isterim elbet. Ne var ki devlet hazine-
si yalnızca bana ait değil ki! O hazine en fazla, sınırları
koruyan, halkın güvenliğini sağlayan askerlerin hakkı-
dır. Devlet hazinesi asker için doludur, padişahlar ken-
dilerini süslesin diye değil!

Padişahından razı olmayan bir asker, ülkesinin sı-
nırlarını korumaz.

Düşman, köylünün eşeğini yağmaladıktan sonra, padişah, o köylünün onda bir vergisini dahi nasıl alabilir? Düşman, halkın malını yağmalıyorsa o saltanatın hali nice olur?

Halk, ağaç gibidir. Eğer terbiye edersen ondan gönlünce meyve yersin. Ondan faydalanmak istiyorsan bu ağacı kökünden koparmamalı, dalından ayırmamalısın.

Kendisine bağlı olanlara eziyet etmeyen insan, bahtının faydasını görür.

...

ÖMER BİN ABDÜLAZİZ'İN (RAH.) CÖMERTLİĞİ

Emevi halifelerinden Ömer bin Abdülaziz'in (rah.) dillere destan bir yüzüğü vardı. Yüzük o kadar değerliydi ki kuyumcular ona paha biçmekte aciz kalmıştı. Yüzüğü görenler, dünyanın en parlak incisiyle karşılaştıklarını düşünürdü.

Günlerden bir gün, ülkede büyük bir kuraklık baş gösterdi. Açlık ve fakirliğin pençesinde kıvranan halkın durumu, günden güne daha da kötüye gidiyordu. Halife Ömer bin Abdülaziz bu durum karşısında derin bir teessür duydu. Halkın böylesine yokluk çekmesine çok üzülüyordu.

Ansızın Ömer bin Abdülaziz, görenlerin bakmaya bile kıyamadığı yüzüğünü satmaya karar verdi. Yüzük epey para etti. Elde edilen para fakirlere dağıtıldı. Halk, biraz olsun ferahlamıştı.